

LES ASSIGNATURES DE «LLENGUATGE JURÍDIC I DOCUMENTACIÓ» I «PRÀCTICUM I» A LA FACULTAT DE DRET DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA*

Jordi GALLI, Maite MORELL, Marta RIBAS, Agustí POU
i Meritxell DOMÈNECH

El curs 1995-1996 es van incloure les assignatures de *Llenguatge jurídic i documentació* i *Pràcticum I* en el Pla d'estudis de la llicenciatura en dret de la Universitat de Barcelona.

El naixement d'aquestes assignatures té com a antecedents els cursos de llenguatge jurídic oferts, en els darrers anys, per la Comissió de Política Lingüística de la Facultat de Dret i impartits i coordinats, primer, per l'Escola d'Administració Pública de Catalunya i, posteriorment, pel Servei de Llengua Catalana d'aquesta Universitat. Es tractava de cursos específics, en cap cas reconeguts com a crèdits dins el Pla d'estudis de la llicenciatura.

Gràcies al suport d'alguns professors de la Facultat i del Servei de Llengua Catalana d'aquesta Universitat, el curs passat, doncs, es van començar a impartir *Llenguatge jurídic i documentació*, com a assignatura de lliure elecció de primer cicle, i *Pràcticum I*, com a assignatura obligatòria de segon cicle; en tots dos casos com a assignatures quadrimestrals de 4,5 crèdits (tres hores setmanals). Atès que el programa de totes dues assignatures és el mateix, els alumnes que han cursat la matèria durant el primer cicle poden demanar-ne l'adaptació per al *Pràcticum I* a segon cicle.

En un context més ampli, en el procés de normalització lingüística en l'àmbit jurídic, s'han emprès en els darrers anys tot un seguit d'actuacions diverses: campanyes d'informació ciutadana sobre l'ús del català als jutjats i en escriptures notariales, publicació del *Formulari jurídic* o organització de cursos per al personal al servei de l'Administració de justícia, entre d'altres.

* Text de la comunicació presentada en la VII Trobada de Serveis Lingüístics Universitaris (Universitat de Girona, 28 i 29 de novembre de 1996).

Amb la creació de les assignatures de *Llenguatge jurídic i documentació* i *Pràcticum I*, dins el Pla d'estudis de la llicenciatura en dret, s'ha fet un nou pas en aquest sentit, per tal com s'incorpora la llengua catalana en la formació mateixa dels futurs advocats, que al capdavant seran els principals usuaris de l'idioma en l'àmbit del dret.

L'objectiu, en aquest context, és doble. D'una banda, es tracta, òbviament, d'oferir una formació específica als estudiants de dret. A més d'això, però, el fet que l'assignatura formi part del Pla d'estudis de la llicenciatura, i que sigui obligatòria al segon cicle, implica indirectament un grau superior de valoració objectiva en relació amb l'ús de la llengua catalana en l'àmbit jurídic: és molt important que els estudiants (tant catalanoparlants com castellanoparlants, tant interessats en l'ús del català com indiferents o fins i tot contraris) tinguin percepció clara que l'ús del català no és excepcional, sinó normal, també en l'àmbit jurídic.

A l'hora de plantejar l'assignatura, ha calgut adaptar-se a un conjunt de limitacions importants que n'han condicionat l'abast i la metodologia.

En primer lloc, cal dir que l'experiència atresorada amb els cursos de llenguatge jurídic impartits anteriorment no es podia aplicar directament, ja que s'havien realitzat sempre amb grups força reduïts d'alumnes amb un cert nivell de coneixements lingüístics; ara, en canvi, ens trobem amb un nombre molt elevat d'alumnes, que oscil·la entre les 70 i les 300 persones per classe. A més, el nivell de coneixements lingüístics és molt heterogeni i hi ha força diferències pel que fa a l'actitud envers l'assignatura. D'altra banda, el nombre limitat d'hores impedeix un major aprofundiment en l'assignatura.

En aquesta situació, doncs, era obligat concentrar els esforços a fer una introducció al llenguatge jurídic, i posar èmfasi a tractar els aspectes fonamentals de la matèria i els problemes principals en relació amb l'ús que se'n fa en l'àmbit del dret, en tant que llenguatge d'especialitat.

En principi, ens va semblar que difícilment podríem enfocar el temari des d'una perspectiva gaire pràctica, i en el programa inicial de l'assignatura van tenir força pes els aspectes teòrics. A partir de l'experiència del primer quadrimestre, en el segon vam decidir desplaçar el centre de gravetat de l'assignatura cap a la part més pràctica, de manera que els continguts fossin, en la major proporció possible, directament aplicables pels alumnes.

D'altra banda, pel que fa a l'extensió del temari, el propòsit inicial de cobrir una àmplia diversitat d'aspectes, va haver-se de reduir en el segon quadrimestre, després de l'experiència inicial, a causa de la manca de temps, sobretot perquè, de les tres hores setmanals de classe previstes, només se'n van dur a terme dues, per qüestions externes a l'assignatura (en el

present curs 1996-1997, aquest aspecte ja ha quedat resolt i s'imparteix classe tres hores setmanals).

El temari del curs es va concretar en els aspectes següents:

1. Conceptes generals: varietats dialectals i registres, llengua estàndard; llenguatges d'especialitat.
2. Breu història del llenguatge jurídic català. (Només al primer quadrimestre.)
3. Característiques del llenguatge jurídic català.
4. Documentació jurídica.
 - 4.1. Els escrits de les parts: demanda, denúncia, querella i recurs.
 - 4.2. Els documents notariais: escriptura de poder i escriptura de compravenda.
 - 4.3. El contracte i el conveni; l'informe i el dictamen.
 - 4.4. Altres: comunicacions i sol·licitud.
5. Aspectes textuais que cal tenir en compte en l'elaboració de documents jurídics.
6. Aspectes de la llengua general que cal tenir en compte en l'elaboració de documents jurídics: aspectes de sintaxi, convencions gràfiques, toponímia, tractament protocol·lari...
7. Terminologia.
8. Traducció de documents jurídics al català. (Només al primer quadrimestre.)
9. Informació i documentació jurídica: textos legals, manuals, formularis, diccionaris, vocabularis.

En el curs actual, s'ha introduït un nou tema en el programa dedicat als conceptes fonamentals del règim jurídic de la llengua. El tema s'estructura en dos apartats. El primer tracta els conceptes generals de dret lingüístic a l'Estat espanyol en general i a Catalunya en particular; el segon, el règim jurídic de les llengües a les diferents administracions.

En línies generals, l'experiència inicial ens ha dut a mantenir una sucinta introducció als conceptes generals, a fi de situar el llenguatge jurídic, com a llenguatge d'especialitat, en el context ampli de la llengua i de caracteritzar-lo, però hem deixat de banda el tema dedicat a la història, per al qual es remet els alumnes a la bibliografia. També s'ha deixat de banda el tema dedicat a la traducció, massa ambiciós en les circumstàncies esmentades.

Davant la inexistència d'un llibre de text que aglutinés tots aquests temes, els professors vam elaborar un dossier de suport destinat als alumnes,

amb material específic de cada tema, que incloïa, en algunes parts, fragments de materials de procedència diversa ja publicats.

Malgrat totes les limitacions apuntades, i es procura que la classe tingui un cert caire participatiu. Així, s'intenta fer unes explicacions teòriques relativament breus i es potencia l'aspecte pràctic amb la realització d'exercicis molt dirigits (única possibilitat davant un nombre tan gran d'alumnes), alguns fets a classe i d'altres a casa; que després són corregits oralment amb la participació dels alumnes.

Quant al sistema d'avaluació, la forta massificació d'aquestes dues assignatures (uns 3.500 alumnes en total, entre el primer i el segon quadrimestre, repartits entre quatre professors), ens va portar a establir un sistema basat en un examen final de tipus «test», que constava de cinquanta preguntes, amb tres opcions de resposta en cada cas. D'aquesta manera, es facilitava la tasca de correcció, se'n garantia l'objectivitat i, d'altra banda, s'evitava haver de valorar la competència lingüística general de cada alumne (en molts casos deficient, en especial en l'expressió escrita), ja que només es tenien en compte estrictament els aspectes tractats a classe en relació amb el llenguatge jurídic.

Els resultats de l'avaluació han estat molt bons. El nombre de suspensos en primera convocatòria (amb participació massiva) no supera el 7-9 %, cosa que —creïem— suposa un estímul per a un públic en general reticent a emprar el català en l'àmbit jurídic i, en general, poc conscienciat pels aspectes lingüístics. El nivell de suspensos en segona convocatòria (amb participació baixa i en les mateixes circumstàncies avaluatives) ha estat major, i ha arribat en alguns casos al 30 %.

La valoració global de l'experiència és positiva, per tal com ha significat un canvi qualitatiu important en un àmbit en el qual la interferència del castellà és especialment forta. De tota manera, cal ser molt conscients que es tracta únicament d'un primer pas en bona mesura testimonial. Si es vol avançar realment en l'ús del català en l'àmbit jurídic, no n'hi ha prou que els estudiants de dret cursin una única assignatura quadrimestral en tota la carrera, sinó que s'hi hauria de poder dedicar més hores, tant a primer com a segon cicle, i caldria potenciar més els seminaris específics (redacció, terminologia, etc.) que ja organitza el Servei de Llengua Catalana d'aquesta universitat, com a crèdits de lliure elecció.